

UNIWERSYTET W BIAŁYMSTOKU
WYDZIAŁ PRAWA

BIAŁOSTOCKIE STUDIA
PRAWNICZE

WSPÓŁCZESNE
ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ
I INNYMI ZJAWISKAMI PATOLOGICZNYMI
A PRAWO KARNE I KRYMINOLOGIA

Redakcja naukowa
Emil W. Pływaczewski

Rada naukowa:

Lidia Abramczyk, Vladimir Babcak, Leonard Etel, Marian Filar, Edward Gniewek, Marian Grzybowski, Adam Jamróz, Marina Karasiowa, Cezary Kosikowski, Barbara Kudrycka, Adam Lityński, Petr Mrkyvka, Emil Pływaczewski, Stanisław Prutis, Eugeniusz Ruśkowski, Walerian Sanetra, Andrzej Stelmachowski, Bogdan Wierzbicki

Kolegium redakcyjne:

Teresa Mróz, Grażyna B. Szczygieł, Mieczysława Zdanowicz, Justyna Matys

© Copyright by Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, Temida 2
Białystok 2009

Żadna część tej pracy nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób (elektroniczny, mechaniczny), włącznie z fotokopiowaniem – bez pisemnej zgody wydawcy.

ISSN 1689–7404

Recenzenci:

Jerzy Kasprzak, Marek Bojarski

Opracowanie graficzne i typograficzne:

Katarzyna Frąckiewicz

Projekt okładki:

Bauhaus

Redakcja techniczna:

Jerzy Banasiuk

Korekta:

Bogumiła Manciewicz

Wydawca: Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, Temida 2

Zainteresowanych współpracą prosimy o kontakt z kolegium redakcyjnym na adres: Justyna Matys, 15–213 Białystok, ul. Mickiewicza 1, tel. 085 7457192;

e-mail: justdo@interia.pl, bądź z Wydawnictwem Temida 2 z dopiskiem – Białostockie Studia Prawnicze.

Spis treści

Wprowadzenie	8

Część I

PRAWO KARNE I PROCES KARNY W UJĘCIU KRAJOWYM I MIĘDZYNARODOWYM

<i>Prof. zw. dr hab. Stanisław Pikulski, Uniwersytet Warmińsko–Mazurski</i> Polityka karna w Polsce z perspektywy międzynarodowej	13
<i>Dr hab. Mirosława Melezini, prof. UwB, Dr Andrzej Sakowicz,</i> <i>Uniwersytet w Białymstoku</i> Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych za przestępstwa korupcyjne (aspekty materialnoprawne).....	22
<i>Dr hab. Ewa M. Guzik–Makaruk, Dr Elżbieta Zatyka,</i> <i>Uniwersytet w Białymstoku</i> Rada Europy wobec terroryzmu – elementy strategii przeciwdziałania.....	45
<i>Dr Justyna Karaźniewicz, Uniwersytet Warmińsko–Mazurski</i> System gwarancji interesów ofiary przestępstwa we współczesnym polskim procesie karnym.....	60
<i>Dr Izabela Nowicka, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie,</i> <i>Uniwersytet Warmińsko – Mazurski</i> Czyny przepełnione będące wykroczeniami w ujęciu prawnym i kryminologicznym	72
<i>Mgr Krzysztof Kazmiruk, Uniwersytet w Białymstoku</i> Przestępstwo prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości – wybrane aspekty prawnekarne i kryminologiczne.....	82
<i>Mgr Michał Łuksza, Uniwersytet w Białymstoku</i> Zestrzelenie uprowadzonego samolotu cywilnego w świetle wyroku Trybunału Konstytucyjnego	98

Część II

ZAGROŻENIA PRZESTĘPCZOŚCIĄ ZORGANIZOWANĄ

- Prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski, Uniwersytet w Białymstoku*
Główne tendencje rozwojowe przestępczości zorganizowanej w Polsce115
- Dr Wojciech Filipkowski, Uniwersytet w Białymstoku*
Prawne i organizacyjne instrumenty zwalczania przestępczości
zorganizowanej w opinii funkcjonariuszy Centralnego Biura Śledczego136
- Dr Waldemar Jaroch, Uniwersytet Warmińsko–Mazurski*
Współczesna zorganizowana przestępczość gospodarcza165

Część III

INNE ZAGROŻENIA I ZJAWISKA PATOLOGICZNE

- Dr hab. Katarzyna Laskowska, prof. UwB, Uniwersytet w Białymstoku*
Zagrożenie korupcją w świetle doświadczeń
państwa rosyjskiego – rozważania kryminologiczne i prawne181
- Dr hab. Wiesław Pływaczewski, prof. UWM, Uniwersytet Warmińsko–Mazurski*
Niszczenie dziedzictwa kulturowego – między imperatywem
ekonomii i ekologii. Kryminologiczne ujęcie problemu
z perspektywy województwa warmińsko–mazurskiego196
- Dr Piotr Chlebowicz, Uniwersytet Warmińsko–Mazurski*
Przestępczość stadionowa jako nowy obszar badań kryminologicznych212
- Dr Grażyna Kędzierska, Uniwersytet Warmińsko–Mazurski*
Zagrożenie przestępczością kobiet w województwie warmińsko–mazurskim
w opinii społeczności lokalnej223
- Dr Monika Kotowska, Uniwersytet Warmińsko–Mazurski*
„Sponsoring” – forma prostytucji czy patologii społecznej?
Próba oceny zjawiska.....239

Część IV

INNE ZAGADNIENIA Z ZAKRESU NAUK KRYMINOLOGICZNYCH

Dr hab. Grażyna B. Szczygieł, prof. UwB, Uniwersytet w Białymstoku
Ucieczki skazanych z zakładów karnych. Zagrożenie społeczne
czy naturalny element izolacji?.....253

Mgr Piotr Chorbot, Uniwersytet Warmińsko–Mazurski
Przestępczość białych kołnierzyków w świetle amerykańskich
teorii kryminologicznych. Analogie do polskich realiów268

Mgr Magdalena Perkowska, Uniwersytet w Białymstoku
Przestępczość osadzona cudzoziemców w świetle badań aktowych
spraw Sądu Okręgowego w Białymstoku282

RECENZJE

Andrew J. Bacevich,
The Limits of Power. The End of American Exceptionalism,
(rec. prof. dr hab. Halina Parafianowicz, Uniwersytet w Białymstoku).....297

Gary Cordner, AnnMarie Cordner, Dilip K. Das,
Urbanization, Policing, and Security. Global Perspectives,
(rec. prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski, Uniwersytet w Białymstoku).....305

Orzecznictwo dotyczące współczesnych zagrożeń przestępczością
i innymi zjawiskami patologicznymi (opr. Magdalena Perkowska).....314

Literatura dotycząca współczesnych zagrożeń przestępczością i innymi
zjawiskami patologicznymi – wybór (opr. Magdalena Perkowska).....330

WPROWADZENIE

W dniach od 20 do 22 maja 2009 r. w Rynie odbyło się I Forum Naukowe „Podlasie – Warmia i Mazury” pod hasłem „Współczesne zagrożenia przestępczością i innymi zjawiskami patologicznymi a prawo karne i kryminologia”. W spotkaniu tym udział wzięli pracownicy naukowo-dydaktyczni reprezentujący środowiska naukowe Uniwersytetu w Białymstoku (Katedra Prawa Karnego), Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (Katedra Prawa Karnego Materialnego, Katedra Procesu Karnego oraz Zakład Kryminologii, Wiktyologii i Problematyki Przemocności Zorganizowanej¹) oraz Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie.

W uroczystym otwarciu I Forum w dniu 20 maja 2009 r. głos zabrali patronujący tej imprezie dziekani: Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UWM prof. zw. dr hab. Bronisław Sitek oraz Dziekan Wydziału Prawa UwB prof. zw. dr hab. Leonard Eteł. Specjalne życzenia dla uczestników Forum przekazali Komendant Główny Policji gen. insp. Andrzej Matejuk oraz Komendant – Rektor WSPol. w Szczytnie dr hab. Arkadiusz Letkiewicz, który był reprezentowany przez Prorektora tej Uczelni podinsp. dr inż. Andrzeja Urbana. W imieniu Organizatorów wystąpił przewodniczący Komitetu Organizacyjnego I Forum dr hab. Wiesław Pływaczewski, profesor UWM, kierujący Zakładem Kryminologii, Wiktyologii i Problematyki Przemocności Zorganizowanej na Wydziale Prawa i Administracji UWM w Olsztynie.²

Obrady Forum toczyły się w ramach czterech sesji plenarnych, którym przewodniczyli kolejno: dr hab. Grażyna Szczygieł, profesor UwB, prof. zw. dr hab. Stanisław Pikulski (UWM), prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski (UwB) oraz dr Grażyna Kędzierska (UWM). W ostatnim dniu obrad, tj. w dniu 22 maja 2009 r. podjęta została formalna uchwała inicjująca powołanie Forum Naukowego wraz z konkretnymi postanowieniami co do przyszłych jego przedsięwzięć, ukierunkowanych na integrację środowisk naukowych obu uczelni, wymianę doświadczeń i określanie konkretnych działań realizowanych na rzecz regionu podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

Środkiem realizacji założonych celów będą podejmowane badania w zakresie prawa karnego i kryminologii, w tym badania empiryczne obejmujące rozpoznawa-

1 Obecnie Katedra Kryminologii i Polityki Kryminalnej.

2 I Forum Naukowe „Podlasie – Warmia i Mazury” zostało sfinansowane z projektu statutowego nr 1402-0809 realizowanego w Zakładzie Kryminologii, Wiktyologii i Problematyki Przemocności Zorganizowanej na Wydziale Prawa i Administracji UWM w Olsztynie obejmującego badania dotyczące etiologii, fenomenologii oraz metod przeciwdziałania przestępczości i innych zjawisk patologicznych, ze szczególnym uwzględnieniem przestępczości transgranicznej.

nie i ustalanie zagrożeń przestępczością i związanych z nią zjawisk patologii społecznej oraz ustalanie czynników kryminogennych we współpracy z instytucjami państwowymi i samorządowymi. Powinno to służyć przeciwdziałaniu przestępczości i innych zjawisk patologii społecznej. Celem spotkań uczestników Forum będzie formułowanie wniosków *de lege lata* i *de lege ferenda* w zakresie regulacji prawno-karnych, przepisów proceduralnych odnoszących się do sfery zapobiegania i zwalczania przestępczości, poprawy bezpieczeństwa oraz przeciwdziałania patologiom społecznym.

W postanowieniach I Forum zaznaczono też, iż jego cele programowe wpisują się w takie obszary działalności, jak: wspomaganie wspólnot i społeczności lokalnych, działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami, upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, wspomaganie rozwoju demokracji, upowszechniania i ochrony praw konsumentów, działalność na rzecz bezrobotnych i rynku pracy oraz inicjatywy na rzecz ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Podejmowane inicjatywy realizowane będą we współpracy z odpowiednimi instytucjami państwowymi i samorządowymi działającymi na rzecz poprawy bezpieczeństwa, ograniczania lub eliminowania zjawisk kryminogennych oraz przeciwdziałania niszczeniu środowiska naturalnego.

Uczestnicy Forum wyrazili przekonanie, że ich inicjatywa służyć będzie integracji i aktywizacji społeczności lokalnych w celu poprawy bezpieczeństwa w województwie warmińsko-mazurskim i podlaskim. Interesującym elementem I Forum, w ramach programu kulturalnego, było zapoznanie jego uczestników z procesem rewitalizacji pokrzyżackiego zamku w Rynie przez kustosza zamku.

Forum odbywać się będzie co dwa lata, począwszy od roku 2009; spotkania organizowane będą kolejno przez poszczególne strony, z wyjątkiem II Forum, które odbędzie się w 2010 roku i zostanie zorganizowane przez Wydział Prawa UwB – reprezentowany przez Katedrę Prawa Karnego. Posiedzenia Forum mogą być organizowane także w ramach innych przedsięwzięć naukowych.

Opracowania artykułowe zawarte w niniejszej publikacji stanowią rozwinięcie głównych tez referatów wygłoszonych przez ich autorów w czasie wspomnianych wyżej sesji plenarnych. Różnorodność tematyczna tych opracowań stała się asumptem do dokonania podziału zasadniczej warstwy merytorycznej niniejszego tomu na cztery części. Pierwsza z nich, zatytułowana „Prawo karne i proces karny w ujęciu krajowym i międzynarodowym”, obejmuje opracowania S. Pikulskiego, M. Melezini, E. Guzik-Makaruk, E. Zatyka, J. Karaźniewicz, I. Nowickiej, K. Kazmiruka oraz M. Łukszy. W drugiej części, na temat „Zagrożeń przestępczością zorganizowaną”, znalazły się prace E.W. Pływaczewskiego, W. Filipkowskiego oraz W. Jarocha. Opracowania K. Laskowskiej, W. Pływaczewskiego, P. Chlebowicza, G. Kę-

dzierskiej oraz M. Kotowskiej zostały objęte formułą „Innych zagrożeń i zjawisk patologicznych”. Wreszcie do kategorii „Innych zagadnień z zakresu nauk kryminologicznych” zakwalifikowano prace G.B. Szczygieł, P. Chorbota oraz M. Perkowskiej. Zgodnie z przyjętą uprzednio formułą „Białostockich Studiów Prawniczych” wydanie to obejmuje też dział recenzyjny, korespondujący z ich głównym tematem (recenzje H. Parafianowicz i E.W. Pływaczewskiego) oraz wybór orzecznictwa i literatury (M. Perkowska).

Emil W. Pływaczewski